

Expediția speologică internațională

Maja Arapit 2009

Valentin RADU • „Speowest” Arad

Impresii despre Albania

Când am primit invitația din partea Federației Române de Speologie (FRS) de a participa la expediție, tot ceea ce știam despre Albania ca țară erau informații vagi la nivel de povești sau zvon, peste tot vorbindu-se despre ea doar în contextul unor discuții despre teritoriile din Europa cele mai înapoiate și sărace sau predominante de conflicte armate, servind inclusiv ca subiect în numeroase bancuri. Pentru prima dată a trebuit să îmi îndrept atenția spre Albania la modul serios din clipa când mi-am dat acceptul de a participa la expediție, deși prin aceasta eram nevoit să renunț la un alt eveniment speologic important pentru mine și anume la încadrarea la Școala Națională de Speologie de la Căput, care se desfășura în aceeași perioadă.

Primul contact cu Albania l-am avut prin intermediul Internetului, de unde am cules câteva informații de interes general, apoi am luat legătura cu ceilalți participanți și au venit rând pe rând noi detalii despre expediție și locurile unde aveam să ajungem.

Expediția reprezenta o altă etapă din acțiunile întreprinse de speologii bulgari în Alpii Albanezi de Nord, iar acum au inclus-o sub egida Federației Europene de Speologie și au înaintat mai multe invitații speologilor din țările învecinate, inclusiv FRS.

Astfel în data de 25 iulie 2009 cei patru speologi români: Viorel, Tibi, Tudorică și eu, luându-l și pe Gabor sosit din Ungaria, au pornit spre Albania cu microbuzul lui Viorel. S-a ales traseul prin Serbia și Muntenegru, deși prin Kosovo era mai rapid, însă informațiile care circulă prin lume despre spațiul respectiv nu sunt favorabile pentru o vizită. După ce o zi am străbătut țara noastră spre sud, am înnoptat pe Valea Cernei, iar duminică am trecut Dunărea pe la Porțile de Fier, admirând chipul lui

Decebal sculptat pe malul românesc și gurile căscate ale unor peșteri înghițind apa fluviului captată de baraj, în timp ce Tudorică povestea cu entuziasm realizările unei alte expediții din Serbia.

Traversând Belgradul am urmat câteva drumuri întortocheate pe traseul Cacak - Uzice - Nova Varos - Bijelo Polie și am trecut în Muntenegru, mergând până la Potgorica, iar după cină s-a plecat spre Cetinje pentru trecerea graniței în Albania pe la Bozaj.

Atât Serbia cât și Muntenegru din punct de vedere speologic au un potențial extraordinar, oriunde ai privi și se desface calcarul albicios, puțin atins de insistența omului, ca o față virgină întinsă pe un așternut imens în așteptarea speologului explorator care să-i pătrundă înăuntru și să-i descopere misterele. Încet-încet aceste porți se deschid, tot mai mulți speologi din Europa descind în aceste zone, li se permite accesul mai ușor și se pot pune bazele unor colaborări de lungă durată în domeniul expediționar și al schimbului de experiență.

Primul contact cu pământul albanez l-am avut ca niște adevărați speologi, adică pe... întuneric, fiind deja seară când străbăteam un drum îngust, mărginit de stufăriș înalt spre Bozaj, apoi s-a ivit un pâlce firav de lumină dat de clădirile de la vamă și iar un drum lung șerpuind pe un câmp fără nicio licărire la orizont. Șoseaua cu ușoare denivelări și ici-colo cu câte o groapă în asfalt ca un drum județean de pe la noi a fost primul semn că suntem în Albania și din manifestarea fiecăruia, din discuțiile create imediat de prima zdruncinătură a mașinii se putea observa emoția, de parcă era deja o realizare, se putea spune că „am fost în Albania”. A urmat apoi o liniște totală, drumul de la graniță părea să nu se mai termine, atât pentru Viorel, care era epuizat de oboseala acumulată

de la condus, cât și pentru ceilalți 3 români, acum lipiți cu frunțile de geamurile aburite pentru a străbate cumva cu privirea întunericul nopții în căutarea unui semn de civilizație, singurul Gabor dormea dus. În sfârșit s-au ivit câteva case, de colo-colo câte un bec la vreo fereastră, gospodăriile s-au înmulțit desăvârșind un sat cu câinii lui cu tot, cu unu-doi bețivi și alții rătăciți în noapte, cu tinerii îndrăgostiți la colț de stradă giugiulindu-se. Apoi un alt sat și un altul și iar... Ceva freamăt mai intens a fost în orașul Koplik, la fel și în orașul Shkoder, unde pe la miezul nopții s-a stabilit contactul cu un polițist local recomandat de un coleg din România. Marea problemă în această zonă mi s-a părut a fi faptul că localnicii nu prea știu limbi străine de circulație internațională, cel mai frecvent poți găsi persoane care vorbesc puțină rusă sau italiană, în rest doar albaneză. După discuții greoaie s-a aflat că în apropiere nu este niciun camping, astfel polițistul ne-a dus în localitatea Bhusat, unde ne-a oferit ca loc de campare parcare din fața primăriei. Așa că prima noapte în Albania am petrecut-o sub cerul liber, între trei copaci, întins pe izopren în buruienile uriașe, înconjurat de tractoare, combine și mașini de gunoi primite de primăria locală ca donație, mereu asaltat de câțiva câini cerșetori de o coajă de pâine.

Relativ odihniți am început ziua de luni prin părăsirea locului respectiv și un scurt popas în orașul Koplik a ne informa de preturi. Am bătut pe la ușile unor bănci, închise nejustificat pentru noi, care am uitat să ne schimbăm ceasul cu o oră în urmă, iar la îndrumarea unui polițist rutier, am reușit să schimbăm câțiva euro în moneda albaneză la un local din apropiere. Ca o impresie generală asupra specificului albanez al locului este contrastul lucrurilor: de la un fel de șaretă improvizată trasă de măgar la toate

tipurile de automobile Mercedes, de la blocuri cu multe etaje și fațade de sticlă la case din chirpici; de la supermarket-ul cu reclamă luminată strident la vechea prăvălie plină de igrasie cu panoul de tip „Magazin Universal” de pe vremea comuniștilor. Și cea mai impresionantă a fost o măcelărie, mai bine zis o încăpăre cu o tejghea, iar în... stradă un zid de beton cu faianță pe care era atârnat un vițel și cineva îl tranșa.

Sincer am ezitat să immortalizez tabloul însângerat, de teama unor reacții ale măcelarului, de altfel în toate acele prime ore în care savuram aer albanez am ezitat și evitat să fac fotografiile lucrurilor sau oamenilor, pentru a nu crea neplăceri sau eventuale conflicte cu localnicii atâta timp cât nu știam felul lor de-a fi. Mai rămânea și problema religioasă, însă în această regiune majoritatea populației este creștină, în drumul nostru întâlnind și numeroase troițe, chiar și pe crestele munților, iar în orașe așa cum puteau sta bisericile construite lângă moschei, tot așa mi s-au părut a trăi în armonie și adepții unei religii cu a alteia. Toate acestea au rămas doar subiecte de dezbătut în principal cu Tibi, până s-a trezit Gabor și și-a intrat în rolul de ghid, indicând direcția spre destinația noastră.

Părăsind orașul Koplik am străbătut câteva câmpuri presărate de numeroase „ciuperci” de beton, niște construcții de tip buncăr concepute pentru apărare, alcătuite în majoritate dintr-o încăpăre rotundă cu diametru de 2-3 m, prevăzută cu o fereastră pentru tragere și acoperită cu o cupolă din beton, din care în întreaga Albanie se estimează a fi vreo 6000 de bucăți, acum cele mai multe părăsitate, doar unele mai servesc ca depozit sau... suport pentru inscripționat marcajele turistice.

Având priveliștea acaparată de creste muntoase golașe, de parcă ai fi înmulțit cu 10 Munții Piatra Craiului, goneam cu viteză înspre ele pe un drum proaspăt asfaltat (să fi fost și la ei recent alegeri locale?) până în prima localitate, care pe noi românii ne-a amuzat spre nedumerirea lui Gabor. Eram în satul... Boga și urma o serpentină pe un drum neasfaltat spre ... Theth, nu spre Padiș cum suntem noi obișnuiți. Am părăsit imediat imaginea satului unde mașini de teren stârneau porcii tolăniți în bălțile din mijlocul drumului, am urmat câteva microbuze înșesate cu oameni și căptușite pe dinafară cu zeci de bidoane probabil pentru apă sau lapte sau com-

bustibil și am început urcușul anevoios. Până la șaua de la +1700 m Gabor ne-a făcut o scurtă istorie a explorărilor din zonă, unde au lucrat foarte mult și cu rezultate notabile colegii speologi din Ungaria, de asemenea cehi și polonezi și bineînțele bulgarii.

Aproximativ două ore a durat drumul de la Boga la Theth, o localitate înconjurată de munți cu case răsfirate de-a lungul unei văi. După alți 5 km parcurși pe vale, microbuzul s-a împotmolit într-o zonă cu grohotiș, când i-am întâlnit la un izvor pe câțiva speologi bulgari, care ne-au dat unele amănunte utile de organizare și ne-au ajutat să redresăm mașina.

Practic din acel moment a început și pentru noi expediția propriu-zisă și s-a încheiat primul episod cu „Impresii despre Albania”.

Tabăra și speologii

Expediția a debutat vineri, 24 iulie 2009, când speologii bulgari și greci au plecat din Sofia, ajungând sâmbătă dimineața în Shkoder și apoi în Theth împreună cu Ahmet, un profesor de botanică albanez, membru al Qendra Shqiptare e Spelco-Alpineve Shkoder.

Tabăra era amplasată aproape de intrarea în peșteră la vreo 50 m pe un plan înclinat printre pini și jnepeniș, prin urmare un loc nu foarte comod pentru a monta corturi. După ce am urcat cam 350 m diferență de nivel de la izvor, pentru a evita a mai dormi și a doua noapte și încă altele tot sub cerul liber al Albaniei, în următoarele două ore am

creat o platformă prin așezarea unor bolovani și nivelarea pământului, unde a încăput cortul nostru de patru persoane cu verandă, iar până a doua zi au mai apărut și alte câteva corturi în jur.

De apreciat efortul extraordinar al bulgarilor de a organiza tabăra, fiecare lucru avea locul lui, fiecare persoană rostul ei. „Bucătăria” era dotată cu aragaz și zeci de oale de toate categoriile, „cămara” situată în altă parte cu bucate rânduite pe ramurile unui copac ca pe niște rafturi, „frigidul” pentru mâncarea perisabilă era sălița de la intrarea în peșteră, la „masa de servire” s-a muncit enorm, așezându-se mai mulți bolovani potriviți pentru creșterea confortului și iluzia unei mese, chiar cu sacrificiul unei ființe: Snejana fiind lovită la un picior de un astfel de bolovan și n-a mai putut participa la explorări, că abia șchiopăta prin tabără. La toate acestea s-a adăugat o grămadă mare de echipament (generator, mașini de găurit, corzi, amaraje, echipamente individuale, laptop-uri etc.), cărat în zeci de ture de jos de la mașini. Cât privește apa pentru necesitățile taberei, era adusă din peșteră dintr-un mic bazin de acumulare de la vreo 50 m de intrare.

După instalare și inspecția taberei, au urmat o serie de discuții cu organizatorii, inițiatorii fiind Tibi și Viorel care îi cunoșteau pe câțiva din ei, întâlnindu-i și cu alte ocazii. Situația se prezenta în felul următor: o parte din speologi au urcat să instaleze o tabără avansată la cota de peste 2000 m pentru continuarea explorărilor în unul din avenele desco-

Tudor RUS

perite acolo (unul cu denivelarea de peste -150 m); o parte au intrat în peșteră pentru montarea a două corturi pentru bivouacul de la +230 m, iar restul cu care ne-am și întâlnit se ocupa de transportul ultimelor bagaje de jos și organizarea taberei de la suprafață. În aceeași idee și noi am mai coborât o dată la mașină pentru alte bagaje și astfel s-a consumat ziua.

De la 0 la +230 m și înapoi

Martți 28 iulie 2009 a fost să fie ziua noastră cea mare, când intrăm efectiv în pită și pita noastră cea de toate zilele care ne hrănește sufletele de speologi este peștera. Dimineața a debutat cu un mic-dejun delicios pregătit de bulgari, de altfel tot ce s-a gătit acolo a fost foarte bun (sau poate eram noi prea munciți și orice părea bun?), după care a urmat o ședință tehnică pentru transmiterea unor detalii și stabilirea unui plan de atac.

Peștera Maja Arapit se află la poalele vârfului cu același nume și a fost explorată în premieră în anii '70 de speologii albanezi din Shkoder, printre ei fiind și Gezim Uruçi. În 1992 s-a făcut cartarea a peste 500 m de galerii până la un sifon, într-o expediție bulgaro-albaneză (G. Uruçi, A. Zhalov și V. Mustakov). În 1994 K. Petkov s-a scufundat în sifon și l-a depășit (70 m lungime și 3,5 m adâncime), dar singur nu a mai continuat explorările în galeria post sifon. Au urmat alte expediții în 2005, 2006, iar în două expediții din 2007 s-a cercetat și zona de

la suprafață, unde la o altitudine de peste 2100 m s-au găsit în jur de 50 de avene. În expediția din 2008 la care au participat 16 speologi bulgari s-a realizat cartarea porțiunilor explorate în Peștera Maja Arapit, însumând o dezvoltare de 1224 m și o denivelare de +232 m.

Acestea fiind datele, pentru expediția din 2009 era stabilit continuarea escaladării și explorarea unui meandru aflat la cota de +190 m, la confluența unor mici active cu apă, iar pentru înlesnirea lucrului în subteran s-a hotărât conceperea unui bivouac la cota +230 m, doar parcurgerea până acolo durând peste 3 ore de la intrarea în peșteră. Pentru acea zi era programat instalarea oamenilor în bivouac și explorarea meandrului cu echiparea puțurilor din capătul acestuia.

Dat fiind faptul că eu obișnuiesc să mă trezesc ultimul, programul zilei pentru mine l-a stabilit Tudorică, mai bine-zis a refuzat categoric rămânerea în bivouac (preconizat între 2 și 4 zile) și am primit amândoi misiunea de a transporta la cota de +230 m echipamentul de campare și de derocare și la întoarcere să întindem un cablu de telefon de vreo 400 m și să montăm cele două posturi telefonice fixe.

Tibi a căpătat o alergie de bube pe tot corpul din cauze necunoscute (de la insecte, de la mâncare sau apă, de la plante?) și a decis să nu participe la explorare, muncind în jurul taberei la alimentarea cu apă din peșteră și organizare.

Beneficiind de un plus de experiență și de faptul că românii au adus și donat pentru expediție o coardă de 200 m și mai multe amaraje specifice, lui Viorel i-a venit sarcina să conducă explorarea meandrului.

Așa că în jurul amiezii a intrat prima echipă formată din Viorel, Gabor, Alexander Yanev, Tzvetan și Zlatinka pentru o tură de peste 12 ore în care au parcurs peștera până la cota +190 m, au trecut prin meandru activ, apoi Viorel a echipat succesiunea de puțuri, ceilalți l-au urmat și totodată s-au apucat de cartat.

Imediat după prima echipă am intrat noi (eu și Tudorică) împreună cu Sasha, parcurgând peștera până la bivouacul de la +230 m în aproape 4 ore din cauza echipamentului transportat și a unor rătăcirii într-o zonă labirintică. S-a dovedit că cele 5-6 strâmtoare de care ziceau bulgarii, erau doar găurile de șoarece unde au fost nevoiți să intervină cu derocări masive, de fapt jumătate din cavitate este ca un maț lung și flămând, în care trebuie să te târâi ca un vierme când prin apă, când prin argilă moale, când peste crustă aspră sau din contră pe lespezi netede fără puncte de sprijin. Da, deja am pierdut bucăți din genunchii combinezonului, urmau coatele, noroc că nu mi-am luat și lampa de carbid să mă agăț, cizmele încă rezistau... Eu, noi...? Cât mai rezistam, oare?

Dar să ne bucurăm, cealaltă jumătate a peșterii trebuie să aibă spații mai largi și din când în când ele se și iveau mărete, însă toate prezentau săritori și imediat sălile răsuna în ecouri de înjurături cu draci emanate de Tudorică, mulate pe fața nedumerită a lui Sasha, care până la urmă bănuia înțelesul lor și tot înghițea în sec, de parcă el ne-ar fi azvârlit în iad, nu păcatele noastre.

Trecem de „ventilator”, o strâmtoare pe care vântul îți pătrunde pe la gât să îți zgâlțâie combinezonul de parcă ar vrea să te dezbrace ca o mână nevăzută de nălucă, urmează cică o gâtuire cu un curent de aer... slăbuț, însă zgomotul părea ca de la elicopter, încât acoperirea și comentariile răutăcioase a lui Tudorică. Într-adevăr coșmarul speologic al lui Tudorică din totdeauna reprezentat de strâmtoare, meandre înguste și săritori pozitive îl trăiam atunci pe viu și recunosc că nici mie nu îmi cădea prea bine. Curând am trecut pe lângă „galeria cehilor”, pe care au explorat-o aceștia în trecut și nimeni nu s-a mai atins de ea. Exersând mersul racului, în multe situații

acei câțiva metri câștigați spre destinație îi pierdeam prin alunecarea înapoi. Și ca totul să fie magnific trebuie să spun că nu toate săriturile erau echipate la nivelul... exigențelor lui Tudorică, speologii bulgari fiind un pic mai... lejeri, pe lângă multe altele pe care le abordau la liber. Atunci l-am înțeles pe Tudorică de ce evită el peșterile cu denivelare pozitivă, că e mai simplu să cobori pe 1000 de gujoane decât să cațeri neasigurat.

În sfârșit întâlnim prima echipă, înseamnă că deja suntem la cota de +190 m, le urăm succes în explorare și... iar ne cățărăm. O sală mai mare presărată cu bolovani prăbușiți, plouă neconținut din tavan, două corturi gri aproape că se confundă cu bolovanii prin aburii emanați de trupurile înfierbântate de atâta travaliu. Destinația finală! Sasha ne arată cam pe unde ar trebui să fie următorul „plus”, obturat atunci de o altă... strămoare. Ne tragem în chip, să nu zicem că am cărat aparatul de fotografiat ca fraierii până acolo, ne urăm numai de bine, Sasha urmând să-i aștepte pe ceilalți și să rămână în bivuac, primim banana cu cablul de telefon și ne punem pe înșirat până la prima săritoare. Aici Tudorică nu mai suportă situația și cu o coardă de vreo 6 m și o dyneema de 5 m, vrea să o utilizeze la dublu pentru coborârea săriturilor neechipate. Zis și făcut, eu îmi băteam mai mult capul pe unde să întind cablul pe varianta cea mai scurtă să nu încurce speologul la parcurgere. La a treia săritoare Tudorică alege pentru amarare o clepsidră de mărimea unei găleți încastrată în perete. Stătea liniștit în ramonaj la marginea verticalei și când apucă mai sănătos în mână coarda să-și monteze coborătorul, clepsidra se desprinde, îi cade direct în cap pe cască, ricoșează julindu-l ușor la ureche și coboară înaintea ochilor lui. Hâc - poc - pleosc, cam așa s-ar putea descrie în cuvinte imaginea fixată brusc de ochii mei, care au rămas bulbucăți până la deznodământ, unul fericit cu bolovanul trăgând coarda după el ca un zmeu o coadă bleagă și prăbușit la pământ, iar Tudor mut, pierdut, dar viu. M-a bufnit imediat râsul pentru că „incompetentul” avea și noroc pe deasupra, ar fi putut să fie el în balta aia sau chiar la baza verticalei, dacă nu mort din prima, mort prin agonie că accidentat nimeni nu-l mai scotea întreg de acolo.

Cu aceasta planul s-a schimbat, trebuia să ajungem la echipa lui Viorel, să renunțăm la cablul telefonic și cu

Valentin RADU

mașină de găurit, coardă și amaraje să refacem toate echipările până afară. La cota +190 m am fost nevoiți să revenim la planul inițial, ceilalți nu mai erau. Astfel ne-am continuat drumul spre ieșire cu tot cu grămada încălțită a firului din banană, la care îi tot căutam capătul aplecați asupra ei ca pe o spinare de oaie la căutat căpușe.

Ne-am întâlnit cu speologii bulgari veniți pentru bivuac, a urmat o altă serie de rătăcirii prin același labirint coroborată cu o altă serie de înjurături cu același autor. După revenirea pe calea cea bună, am continuat întinderea firului de telefon, având satisfacția că și în cazul în care nu va funcționa, măcar folosește speologilor ca fir ghid. Efortul n-a fost în zadar, cablul a ajuns până pe la vreo 300 m de intrare, iar după montarea telefonului am putut vorbi foarte clar cu celălalt telefon legat de bulgari în bivuac. Cu o întârziere de circa 20 min față de ora stabilită cu echipa de suprafață, am ieșit din peșteră și am revenit în tabără.

Pe la miezul nopții, cu o întârziere mai mare, a apărut și echipa lui Viorel, aceasta întâmpinând dificultăți la parcurgere, Zlatinka blocându-și piciorul într-o strămoare.

Până târziu în noapte am socializat cu ceilalți speologi, Alexander Kirilov prezentându-ne o expediție din Voronya la care a participat. Tudorică și-a curățat julitura de lângă ureche, nefiind necesară pansarea ei, doar și-a dres durerea cu o doză de bere rece din rezerva proprie aplicată peste umflătura apărută.

De amintit că pe parcursul zilei, în timp ce noi ne aflam în peșteră, la suprafață a avut loc un cutremur de pământ urmat de două replici, asta ca o confirmare a faptului că Albania este teritoriul cu cea mai mare frecvență de cutremure din Europa.

10 din 10 nu se poate!

Această etapă a expediției la care s-au angajat speologii respectivi era concepută pe durata a două săptămâni cu tot cu deplasarea și organizarea de la fața locului. În aceste condiții organizatorii au estimat 10-11 zile de muncă efectivă în peșteră, din care minim 4 nopți petrecute în bivuacul subteran de la cota +230 m. Din păcate realitatea a dovedit altceva, chiar și nucleul dur al speologilor prezenți acolo nu a reușit să facă față provocărilor. Deși unii au încercat să participe la activitatea în subteran în fiecare zi, randamentul muncii lor a fost mult mai scăzut, așa că se impunea și câte o zi de pauză. La fel și noi, din dimineața zilei de miercuri 29 iulie 2009 îmi amintesc doar că m-am trezit pe la amiază, am mâncat și m-am culcat înapoi, că 10 zile de mutat munții din 10 nu se poate.

În peșteră a intrat o echipă bulgară condusă de Alexander Kirilov, care a continuat coborârea puțurilor din capătul meandruului, până la un alt meandru strâmt, care necesita derocare. Veștile de la interior nu au fost foarte bune, pentru că cei din bivuac doreau să utilizeze o mașină de găurit pe benzină, profitând și de spațiul mare de la cota de +230 m

care permitea evacuarea gazelor emenate. Din păcate axul de la mandrină s-a rupt și n-au mai putut lărgi gaura de șoarece, astfel doi dintre cei din bivuac au ieșit la suprafață, iar ceilalți doi au rămas pentru continuarea cartării zonei de puțuri de după meandru.

După ce m-am trezit abia pe la ora 15 am pornit împreună cu Tudorică să ne dezmoțim oasele pe cărarea spre Vârful Maja Arapit. De fapt nu era nicio cărare, am abordat frontal panta înclinată a muntelui pe un jgheab de avalanșă, în zonă cu grohotiș sau fețe golașe croite parcă pentru cățărare, încât iar răsuna locul de comentariile lui Tudorică, însă nu înjurături de draci, ci într-o manieră mai blândă cu „Doamne ajută!” și cu „Doamne apără-mă!”. Recunosc că nu prea am fost inspirat la alegerea traseului, fapt ce a dus la amplificarea traumei suferite cu o zi înainte de bunul meu coleg, dar ideea era să ajungem la cele câteva peșteri de pe același versant cu Maja Arapit, mici ca și dezvoltare, însă cu portaluri impresionante, ce puteau fi observate și de jos de la izvor. De remarcat că toți peretii verticali din zonă prezintă ferestre vizibile la mari înălțimi, pentru a căror cercetare este necesară escaladarea vârfurilor și un rapel considerabil, posibil ca nimeni să nu fi încercat până acum, ele se arată în lumina soarelui și așteaptă cu interes ca cineva să le abordeze. De ce nu noi într-o viitoare expediție? Am urcat peste 500 m în altitudine și când a început să apună soarele am decis să coborâm, alegând o altă variantă de traseu printre

pini, apoi prin pădurea de foioase, unde chiar am dat de o potecă până la tabără.

Seara a fost una... grecească, pentru că Lambros și prietena lui s-au ocupat de pregătirea cinei cu specific grecesc de la care nu a lipsit tradiționalul Uzzo.

Transilvania este a noastră!

Pentru ziua de joi, 30 iulie 2009 echipei românești i s-a dat liber la peșteră, ca unui vampir pentru a se hrăni în miezul nopții pe străzile înguste și întortocheate ale unci mahalale.

Ni se dădea o felie de tort de la petrecere, mai rămânea la atitudinea noastră cum ne aruncăm asupra ei. În principal se știa că vom aborda sectorul de la cota de +190 m în jos pe meandru. Pe la ora 10 ne-am adunat la „masa de servire” să concepem o strategie de explorare. Tibi era ieșit din calcule, bubele lui îi acaparau tot timpul, deși a încercat să le trateze cu tot felul de unguente și... spirtoase, acestea nu s-au ameliorat. Tudorică a spus pas, de altfel și-a promis încă de la cealaltă tură că nu mai intră în peștera respectivă fără mașină de găurit, coardă și 1000 de gujoane. Am fost nevoiți să gândim strategia doar pentru două persoane, am renunțat la mașina de găurit adusă de la Arad, luând doar acumulatori încărcăți pentru mașina de găurit electrică a bulgarilor, am redus și din amaraje și corzi cât să încapă într-o singură banană. Tudorică a dus-o până la prima strâmtoare severă, de acolo doar cu și Viorel am străbătut încet galeria ascendentă, urmărind firul de telefon. Din loc în loc

am stabilit bolovanii, pe care i-am considerat că reprezintă un pericol major, am mai ajustat echipările de T.S.A., am plantat la mână câteva spituri și în 4 ore am ajuns la meandru, unde m-am udat pe o parte a combinezonului până la primul puț de peste 10 m. Viorel utilizează câteva stalagmite pentru o echipare cu coardă și asigurat de mine cațără cam 3-4 m deasupra puțului până la o fereastră, dar încă de la intrarea pe galerie se ivește o strâmtoare. Abandonăm varianta de explorare și coborâm succesiunea de puțuri, refăcând unele echipări, pentru a evita cascadele indiferent de volumul lor, montăm noi spituri și corzi și pe unele săritori aparent ușor de abordat, dar de neînvinși la viituri.

Puțin mai jos ne-am întâlnit cu Konstantin și colegul său aflați la cartare, imediat aceștia s-au întors în bivuac acuzând frigul înmagazinat în oase, iar noi doi am continuat coborârea. Puțurile deveneau din ce în ce mai largi și mai adânci până într-o zonă unde se intersectau mai multe galerii, atât active cât și fosile. Cea care continua în jos, trecea printr-o altă gaură de șoarece și ducea la meandru la care s-au oprit și bulgarii cu explorarea, acolo fiind și mașina de găurit la care am lăsat acumulatorii încărcăți și restul de coardă și amaraje. Pentru aproximativ o oră am mai cercetat câteva ferestre și galerii, cea mai importantă fiind o diaclază înclinată la 60°, complet noroioasă, care ducea într-un sector fosil impresionant. Porțiunile cu argilă erau treptat înlocuite de cruste și scurgeri parietale, mai multe sălițe erau legate între ele prin ferestre aflate la diferite înălțimi prin care ne strecuram noi, atenți să nu deteriorăm multitudinea de speleoteme apărute tot mai des și mai concentrat. Această zonă labirintică și-a desemnat imediat o cale principală clară, cu o deschidere din ce în ce mai mare, o galerie cu diametrul de peste 5 m, însă ascendentă. De la un timp l-am înlocuit pe Viorel și la cățărare, urcam în premieră săritorile apărute și nu puteam a mă opri de curiozitate, în sfârșit era altceva, o cu totul altă peșteră, așa cum o visam înainte de expediție. Viorel a trebuit să mă urmeze, nu puteam să mă încumet înainte fără el, astfel îl încântam cu povești despre o peșteră fantastică și îl îmbiam să o vadă pe viu pentru a o crede. O săritoare de peste 10 m ne-a determinat să ne oprim din visare, nici măcar Viorel nu mai îndrăznește la cățărare fără o coardă de

Valentin RADU

asigurare, mai ales că și resursele noastre fizice au ajuns la epuizare.

Am ieșit din peșteră pe la miezul nopții cu o întârziere de aproape două ore, fapt ce a alarmat echipa de suprafață, gata să intervină în subteran la nevoie, altă posibilitate de salvaspeo în Albania nefiind eficientă în acel loc, decât propria echipă concepută din rândul colegilor participanți.

Astfel s-a încheiat ziua explorărilor românești, fără incidente, cu plăcerea de a găsi și o parte fascinantă a acestei peșteri mult hultă de speologi, fără însă o dovada palpabilă a noilor descoperiri, cu satisfacția că am putut contribui și noi în mod substanțial la parcurgerea lesnicioasă și în siguranță măcar a sectoarelor echipate și reechipate cu corzi și nu numai, pentru bunul mers al expediției respective și a celor ce vor urma.

Tudorică a mai ajutat la lărgirea unor strâmtoni în prima parte a peșterii, iar alții speologi au recartat porțiunea respectivă. Tot în acea zi Tudorică a mai însoțit o echipă bulgară până la cealaltă tabără, însă fără a ajunge la ea, nici de data aceasta el n-a depășit altitudinea de 2000 m și s-a întors singur înapoi la tabără teafăr și nevătămat, deși a avut parte de câteva surprize și anume întâlnirea cu o viperă pe potecă, dar și cu sperietura unor focuri de armă auzite în preajmă, fără a ști de unde se trage și cine este ținta.

Tibi, pe lângă suportul fizic, psihic și moral de care a dat dovadă din totdeauna, a avut de furcă cu noile provocări ca de exemplu vizita unor scorpioni și a unei vipere zărite și fugărite de la 4-5 m de cortul nostru, fapt ce l-a determinat să nu mai doarmă în veranda cortului ca și până atunci și s-a înghesuit cu noi în cort, fără a permite altuia să doarmă

afară și să se expună pericolului de a fi mușcat de șarpele veninos.

Ca o consecință a activității noastre în peșteră, povestită cu lux de amănunte, la insistențele lui Alexander Zanev a trebuit să găsim un nume sectorului fosil pe care am început să-l explorăm, astfel s-a născut „Transilvania”, deși Tanyo ne-a sugerat „Dracula” să fie mai definitiv. De atunci Transilvania este a noastră!

Urmărind lanțul carstic al Munților Dinarici

Pentru că aportul nostru pentru o primă expediție la Maja Arapit s-a epuizat, se încheie deja o strategie de retragere spre meleaguri românești. Am simțit pulsul locului și era destul, atât al carstului din zonă cât și al localnicilor.

Vineri 31 iulie 2009 nici bine nu m-am trezit că am și fost anunțat că în jumătate de oră strângem cortul și plecăm. Câțiva colegi bulgari s-au oferit să ne ajute la coborârea bagajelor, iar Alexander Kirilov avea să meargă după mașina sa de teren să ne ducă echipamentul până în sat. M-a bucurat ajutorul, însă am regretul că astfel am anulat o ultimă intrare a mea în peșteră, măcar pe sectorul mai vechi pentru a realiza unele fotografii.

La localul din sat s-au derulat ultimele momente ale expediției noastre împreună cu ceilalți, după care noi am parcurs serpentina până la Boga pentru a savura la o cafea imaginea satului cu porcii veseli din mocirlă și vaci pitite la umbra unor copaci, cu măgari risipiți printre lapiezuri, cu oi îngrădite de ziduri de piatră clădită și gard de nuiete, cu dese șiraguri de stupi și câini vagabonzi și oameni cu freamăt de viață și... cola rece pe masă.

Următorul popas a fost în orașul Koplik, unde ne-am făcut cumpărăturile de drum, apoi la Lacul Shkoder din apropiere, extrem de curat și cu apă caldă, testată chiar de trupurile noastre, o baie fiind binevenită după o săptămână trăită când în toropeala soarelui căzut printre acele de pin pe lepedea goală de calcar, când în recele crud al pământului din peșteră tulburat uneori de stropii vii de apă.

Lăsând în urma noastră pe șoseaua cu denivelări un dârz localnic agitănd deasupra capului o nuia dintr-o căruță la care trăgea cu sârg un biet măgar și de care era legată o vițică, așa ne-am despărțit de Albania, o țară precum o căruță, pe care unii încearcă să o urnească, mânați de o voință ca un șuierat de nuia și o necesitate de a face ceva ca o plesnitură usturătoare pe spinarea unei ființe, o căruță care poartă în spate un potențial enorm, ca o junincă de rasă bună, ce poate crește și asigura prosperitatea meritată.

Seara am petrecut-o în Muntenegru la un camping pe malul Mării Adriatice, de unde am plecat sâmbătă dimineața spre Croația, intenția noastră fiind de a-i face un bine lui Gabor să-l ducem acasă la Budapesta. La Kotor am refuzat cozile interminabile de la feribot și am înconjurat Golful Kotor, apoi pe pământ croat am luat prânzul în portul Dubrovnik.

Urmărind lanțul Munților Dinarici pentru a ne afla în elementul nostru, cu o imensă succesiune de vârfuri calcaroase și polii tăiate acum de autostrada ce se construiește, am trecut puțin și prin Bosnia-Herțegovina odată cu șoseaua de la Neum, apoi ne-am lăsat convinși de poveștile amețitoare ale lui Tibi și ne-am abătut din drum pe traseul Metrovic - Dugopolie - Sibenik - Benkovac - Gospic - Otocac până la Parcul Național Plitvice.

Noaptea ne-a găsit dormind... în zonă, pentru a avea posibilitatea ca duminică dimineața să vizităm lacurile parcului, extraordinar de bine întreținute și puse în valoare, parcul fiind introdus și pe Lista Patrimoniului Mondial al UNESCO.

A urmat o cursă nebună pe traseul Plitvice - Karlovac - Zagreb - Budapesta, unde l-am lăsat pe Gabor și până seara am ajuns la Arad, unde echipa s-a destrămat la Tibi acasă după o serie de povești și cu alți speologi, Viorel și Tudorică mai lungind puțin timpul expediției până la Oradea.

Și cu aceasta expediția noastră s-a încheiat.

Trebuie să mulțumim pentru participarea noastră la expediție în primul rând organizatorilor pentru invitație, în mod special coordonatorului Alexander Yanev și lui Alexey Zhalov, care ne-au pus la dispoziție toate materialele necesare (date statistice, hărți, fotografiile etc.) și detalii despre desfășurarea acțiunii. De asemenea apreciem ajutorul logistic și financiar primit de la FRS, Traditional Casa Experience, Alpin Expe și Camp Technical Solution.

În mod personal eu mai vreau să le mulțumesc colegilor speologi de la A.S. Speowest Arad, care mi-au asigurat tot echipamentul de care am avut nevoie și pentru încurajare, susținere și... sfaturi.

Scurt raport al expediției

1. Denumire: Expediția speologică internațională „Maja Arapit 2009”, Albania.

2. Perioada: 25.07-09.08.2009

3. Zona: Europa, Albania, Districtul Shkoder, Localitatea Theth, Munții Dinarici, Alpii Albanezi de Nord, Peștera Maja Arapit

4. Participanți:

• Din România:

C.S. Cristal Oradea: Viorel Traian Lascu,

C.S.A. Liliacul Arad: Tiberiu Niculiță Tulucan,

C.S. Speodava Ștei: Tudor Rus,

A.S. Speowest Arad: Valentin Alexandru Radu

• Din Bulgaria:

S.S.C. Academic Sofia: Alexander Yanev, Konstantin Stoilov;

S.C. Prista Russe: Alexander Kirilov, Theodor Kisimov;

S.C. Prilep 1962 Sofia: Zlatinka Borisova, Tzvetan Blagoev;

S.C. Salamander Stara Zagora: Snejana Alexandrova, Tanyo Tanev;

S.C.S.S. Sofia: Alexandrovanjan Stojanov;

S.C. Strinava Dryanovo: Rossen Terziev.

• Din Albania: Gezim Uruçi, Ahmet Asja

• Din Ungaria: Gabor Losonci (Budapest United Caving Club)

• Din Grecia: Lambros Makrostergios și Athena

• Din Polonia: Ditta Kicinska, Krzysztof Najdek

5. Datele expediției:

- Expediția din 2009 face parte din proiectul european „Extinderea Explo-

Valentin RADU

rărilor din Peștera Maja Arapit, Districtul Shkoder, Nordul Albaniei” și susținut de Federația Europeană de Speologie.

- Expediția a fost organizată de Federația Bulgară de Speologie, principalul coordonator fiind Alexander Konstantinov Yanev, la care s-au adăugat alți speologi bulgari și invitați din alte 5 țări (Albania, România, Grecia, Ungaria și Polonia).

- Există o taxă de expediție care a fost plătită de organizatorii bulgari.

- Moneda în Albania este lek-ul (1 euro ~ 125 leke).

- Fusul orar este decalat cu 1 oră în urmă.

6. Obiective:

- Instalarea unui bivouac la cota +230 m în interiorul peșterii și întinderea unui cablu de telefon pentru a avea contact mai ușor cu exteriorul.

- Continuarea explorărilor și cartarea noilor galerii.

- Adunarea a cât mai multe date documentare despre zonă și peșteră (coordonate geografice, fotografii, informații de biospeologie, hidrologie etc.).

7. Amplasare:

- Maja Arapit se află în Alpii Albanezi de Nord, care fac parte din Munții Dinarici, alcătuiți în cea mai mare parte din calcar, având cel mai înalt punct în Vârful Ezerca (2694 m).

- Peștera Maja Arapit se află la baza pețetelui cu Vârful Maja Arapit (2217 m) și face parte dintr-un sistem ce se dezvoltă pe un bloc de peste 1500 m din calcar de diferite tipuri așezate în straturi, fiecare dezvăluind perioada de

proveniență, la care se adaugă transformările de-a lungul anilor, inclusiv cele de natură tectonică. Acest relief permite formarea unor cavități subterane, care pot avea dimensiuni impresionante, însă nu excelează în speleoteme și concrețiuni.

8. Rezultate

Expediția din 2009 s-a prelungit până în 18 august, echipa fiind completată de alți speologi bulgari, francezi și polonezi.

Până în 6 august sub conducerea lui Alexander Yanev s-au mai explorat și cartat peste 1313 m de galerii noi, majoritatea pornind de la cota +190 m și continuând cu meandru și seria de puțuri. De asemenea s-a reușit joncțiunea meandrului de la baza acestor puțuri cu un meandru explorat și cartat în anii precedenți. S-au recartat aproximativ 500 m de galerii în partea veche de la intrare în peșteră, iar în zona sifonului s-a avansat cu o galerie până la -26 m față de cota 0 a peșterii.

Din 10 în 17 august 2009 cealaltă echipă formată din 14 speologi și condusă de Zheliazko Mechkov au continuat escaladarea din punctul final de la cota de +230 m ajungând până la + 279 m. Astfel în prezent partea cunoscută a Peșterii Maja Arapit are o denivelare totală de 305 m, devenind peștera cea mai mare din Albania cu o asemenea denivelare pozitivă. ■